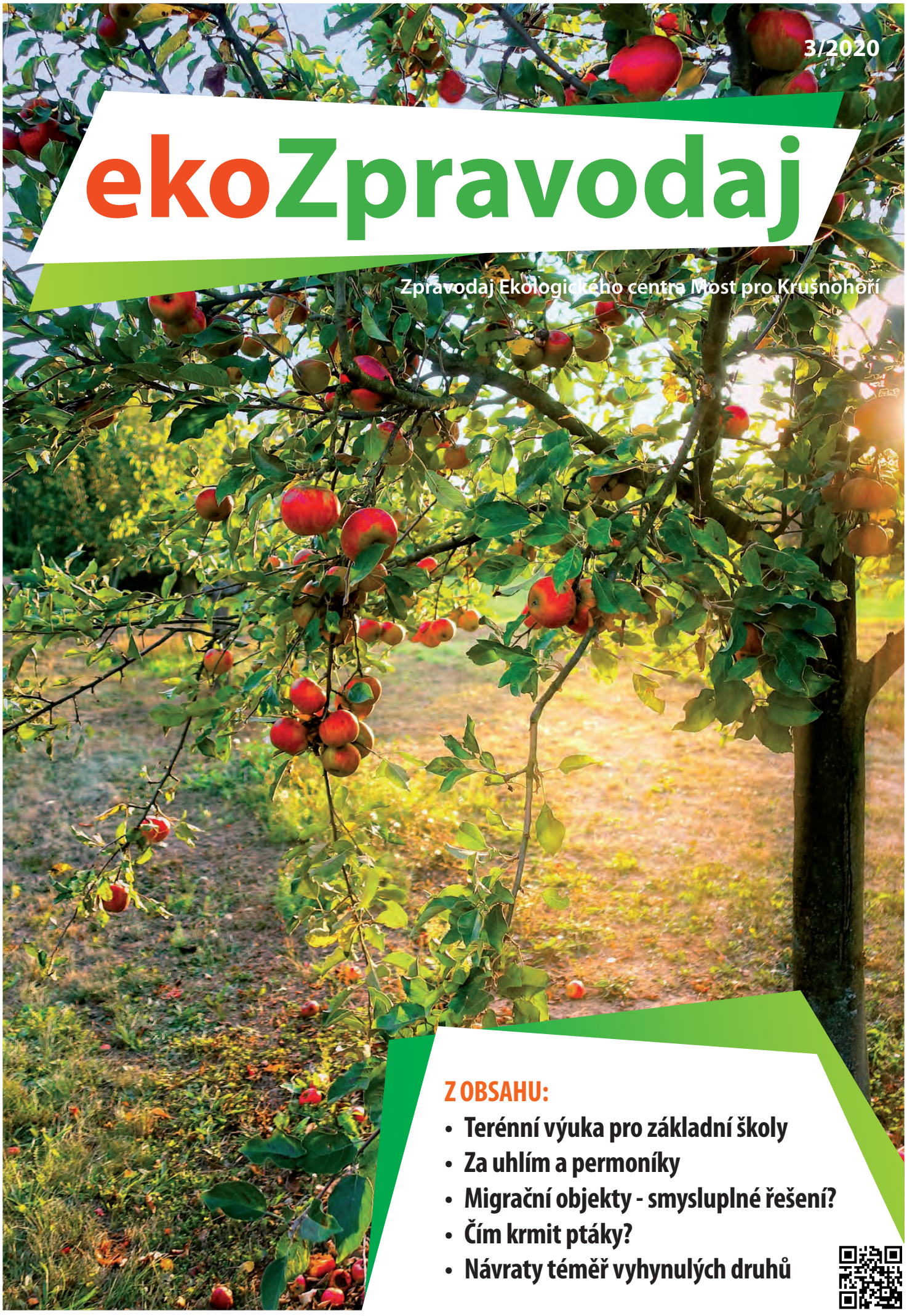
3/2020

ekoZpravodaj

Zpravodaj Ekologického centra Most pro Krušnohoří

Z OBSAHU:

- Terénní výuka pro základní školy
- Za uhlím a permoníky
- Migrační objekty - smysluplné řešení?
- Čím krmit ptáky?
- Návraty téměř vyhynulých druhů

OBSAH

2 Naše téma...

3 Terénní výuka pro základní školy
Tajemství podzimního listí

4 Obsah pesticidů v ovoci a zelenině
MŽP radí, kam s použitými rouškami

5 Za uhlím a permoníky

6 Migrační objekty...
Jak se stěhují raci...

7 Kořenové čistírny
Přírodně na ochranu rostlin

8 Pravidelné rubriky
(Slovníček, Zelená domácnost, Co se děje..., Okénko z přírody, Z vašich dotazů)

10 Ekocetrum nabízí

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří
Výzkumný ústav pro hnědé uhlí a.s.
tř. Budovatelů 2830/3, 434 01 Most
Tel.: 476 708 706
E-mail: ecmost@vuhu.cz
URL: **www.ecmost.cz**, **www.vuhu.cz**
Zelená linka: 800 195 342 (Po - Pá: 6.15 - 18.00 hod.)

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) je otevřeným informačním střediskem o životním prostředí, které funguje již od roku 2000. Svým charakterem (zejména napojením na dispečinky průmyslových podniků v regionu) je mostecké ekocentrum jediné svého druhu v České republice. Činnost ECM se opírá především o aktivní informování veřejnosti, zajištění efektivní komunikace s průmyslovými podniky, veřejnou správou a veřejností a hledání společných řešení environmentálních problémů v regionu. Disponuje bezplatným Zeleným telefonem, jehož prostřednictvím zodpovídá dotazy veřejnosti.

Foto na titulní straně: http://pixabay.com

NAŠE TÉMA

Není podzim jako podzim aneb co vlastně dýcháme?

Poslední dny mají stále chladnější a sychravější nádech. Že by začínal podzim? Stromy pomalu zlátnou, po ránu se na ulicích tvoří mlha, k večeru lidé začínají zatápět ve svých příbytcích. Topná sezóna s sebou přináší několikerá úskalí, která ovlivňují náš každodenní život, aniž si to mnohokrát uvědomujeme.

Zvyšuje se pravděpodobnost výskytu škodlivých látek v našem ovzduší, zejména kvůli zvýšené koncentraci prachu, na který se ony škodlivé látky vážou. Pocit, že dýchání se stává spíše zátěží než přirozenou lidskou aktivitou, může tedy v tomto období pociťovat každý z nás. Jak ale poznáme, kdy je sychravé podzimní počasí a únava jen dílem přírody a kdy je naopak výsledkem akumulace škodlivých látek v ovzduší?

Jak ale získat relevantní a spolehlivá data? Jednou z možností je využít webové stránky našeho ekocentra, kde jsou k dispozici **data z 16 měřicích stanic imisního monitoringu v Ústeckém kraji. Po dobu 24 hodin tak máte možnost sledovat kvalitu ovzduší v místě bydliště.**

Jak se chovat v době smogové situace?

Na své zdraví je třeba myslet i předtím, než se objeví smogová situace. Posilovat obranyschopnost organismu správnou životosprávou (dostatečný přísun vitamínů, minimum stresů, pravidelná přiměřená fyzická zátěž, otužování, vyhýbání se kouření, alkoholu,...).

Pokud nastane smogová situace, následujícími radami by se měly řídit především citlivé skupiny obyvatel - děti, těhotné ženy, starší lidé, osoby s chronickým onemocněním dýchacího a oběhového ústrojí a lidé jinak oslabení (např. kombinace stres, kouření, oslabená imunita apod.).

V době smogové situace se doporučuje:

- omezit dobu pobytu venku,
- venku nesportovat a vyhnout se větší fyzické zátěži,
- zvážit, ve kterou denní dobu jít ven (nejhorší rozptylové podmínky jsou ráno a večer),
- větrat krátce a intenzivně (3-4 minuty),
- v případě dlouhodobě špatných rozptylových podmínek sledovat aktuální informace o stavu znečištění ovzduší,
- pokud se objeví obtíže či zhoršení příznaků chronického onemocnění - včas zahájit léčbu.

Co dělat, abychom nepřispívali ke zhoršování situace:

- nepoužívat krb, nespalovat nic venku na otevřeném ohni,
- nikdy nespalovat v kamnech nebo kotlích odpady (zvl. plasty, gumy, umělé tkaniny, lakované dřevo nebo mazací oleje),
- dát přednost veřejné nebo pěší dopravě před autem,
- nepřetápět obytné místnosti (zkusit snížit teplotu vytápění alespoň o 1-2°C).

TERÉNNÍ VÝUKA PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Co vše vědí o stromech a lese děti na základních školách? Jaká zvěř v lese žije a jaké zvuky vydává? Dokáží si představit, co obnáší práce lesníka? Vědí, jak se v lese správně chovat? Nejen na tyto otázky se ekocentrum snažilo najít odpovědi prostřednictvím terénní výuky, kterou uspořádalo v průběhu letošního září.

V průběhu září se děti z mosteckých základních škol zúčastnily terénní výuky věnované stromům a lesu s příhodným názvem "Jak si žije strom". Ekocentrum uspořádalo celkem šest akcí, kterých se zúčastnily děti z I. stupňů 10. ZŠ a z II. stupně 18. ZŠ v Mostě. Starší děti (pátá a šestá třída) se vydaly na mostecký vrch Ressl a pro mladší děti byl program připraven v areálu školy.

V první části výuky proběhla výklad ze strany ekocentra, který se týkal zajímavostí o stromech, o lese a o životě v něm. Děti se dozvěděly, zda strom dýchá, pije, jestli může zhubnout či jak velké kořeny strom urývá pod půdou. Součástí výkladu byly i nahrávky zvuků zvěře v lese a úkolem dětí bylo rozpoznat o jaké zvíře se jedná. S lektorkou děti také probraly správné chování v lese a také, jakým způsobem se mají chovat, pokud narazí na zdánlivě osiřelá mláďata zvířat.

© archiv ECM

© archiv ECM

V druhé části programu byly pro děti připraveny kvízové otázky zaměřené na stromy a život v lese. Dalším stanovištěm bylo rozpoznání druhů hub. V rámci správného chování v lese děti probraly také dobu rozkladu jednotlivých druhů odpadu, který lidé v lese vyhazují. Mnoho z nich bylo velice překvapeno např. délkou rozkladu žvýkačky.

Součástí terénní výuky, která probíhala na Resslu, bylo i setkání s lesníkem Správy městských lesů Most, panem Michalem Vlčkem, který si pro děti připravil zajímavý výklad o tom, co jeho práce obnáší, jakým způsobem probíhají prořezávky v lese a ukázal jim, jaké náčiní se využívá při kácení stromů apod. Děti si mohly vyzkoušet, jak těžká je motorová pila nebo jak vypadají speciální protiprořezové kalhoty.

Akce proběhly v příjemném duchu i díky sympatickým paním učitelkám z 10. a 18. ZŠ v Mostě a lesníkovi Michalu Vlčkovi, kterému tímto děkujeme za vynikající spolupráci.

Terénní výuka "Jak si žije strom" byla finančně podpořena statutárním městem Most.

TAJEMSTVÍ PODZIMNÍHO LISTÍ

Podzimní období se rozproudilo naplno a paleta barev, kterou příroda používá, je neskutečně pestrá a zajímavá. Při potulování krajinou se kocháte nádhernou barevností listů i plodů a obdivujete přehršel odstínů barev, které příroda vykouzlila. Tušíte, proč vlastně listy na podzim mění barvu, jaká je příčina jejich opadu, proč některé rostliny opadávají a jiné ne?

Zelené listy rostlin jsou plné barviva chlorofylu (z řeckého *chloros* = zelený). Ten ve vegetačním období zachycuje energii slunečního záření a využívá ji k tvorbě organických látek, cukrů. Tento proces se nazývá fotosyntéza a jedním ze základních životních dějů umožňujících život na naší planetě. Mimochodem, vedlejším produktem fotosyntézy je kyslík, uvolňovaný do atmosféry. Kromě toho listy obsahují štěrbiny, tzv. průduchy, těmi si s okolím vyměňuje důležité plynné látky, jako je oxid uhličitý a vodní pára.

V listech jsou však obsažená i jiná barviva.

Jedná se o žluté karotenoidy, které pomáhají při fotosyntéze a chrání rostlinu před účinky příliš silného záření. Další jsou červené antokyany, s těmi se setkáváme i v květech a plodech. V podzimních měsících klesá množství chlorofylu v listech, zelené barvivo se rozkládá, a do popředí se dostávají další, doposud skrytá barviva. Listy tedy na podzim nežloutnou, ale spíše se odzeleňují. Výsledné zbarvení listů je dáno tím, která barviva a v jakém množství v listech nakonec zůstanou, vliv má však také intenzita slunečního záření i okolní teplota.

BEZPLATNÁ ZELENÁ LINKA - 800 195 342

OBSAH PESTICIDŮ V OVOCI A ZELENINĚ

Environmental Working Group (EWG) je organizace zaměřující se na ochranu lidského zdraví a životního prostředí. Na základě rozsáhlých výzkumů již několik let zveřejňuje žebříček tzv. Špinavých dvanáct, seřazený podle obsahu pesticidů v 47 zemědělských plodinách v USA. Podle aktuální zprávy EWG pro rok 2020 téměř 70 % zemědělských produktů obsahuje pozůstatky škodlivých pesticidů.

"Špinavých" dvanáct:

1. Jahody
2. Špenát
3. Kapusta
4. Nektarinky
5. Jablka
6. Hroznové víno
7. Broskve
8. Třešně
9. Hrušky
10. Rajčata
11. Celer
12. Brambory

Ovoce a zelenina, která má dobrou pověst pro vysoký obsah vitamínů a antioxidantů, tak zároveň získává negativní nálepku kvůli škodlivým externím látkám, které k nim přicházejí přes chemické postřiky.

Hlavní poznatky

Jahody, špenát, kapusta, nektarinky, třešně a jablka - více jak 90 % vzorků těchto testovaných plodin obsahovalo stopy dvou či více pesticidů.

Několik vzorků kapusty obsahovalo 18 různých pesticidů. Vzorky kapusty a špenátu měly v průměru 1,1 až 1,8krát více stop pesticidů než jakákoliv jiná testovaná plodina. U kapusty byl nejčastěji zaznamenaný pesticid DCPA, který byl roku 2018 americkou Agenturou pro ochranu životního prostředí klasifikován jako možný lidský karcinogen. Nutno podotknout, že Evropská unie DCPA už v roce 2009 zakázala.

Ačkoliv jsou do žebříčku tradičně zahrnovány pouze čerstvé plodiny, EWG tento rok mimo něj zmínila také rozinky, kde u 99 % testovaných vzorků byly pesticidy nalezeny. Při zahrnutí do žebříčku Špinavých dvanáct by tedy jednoznačně obsadily první místo. Vedle plodin s vysokým obsahem pesticidů zveřejnila EWG i seznam těch, které se naopak v testech ukázaly jako nejekologičtější.

Čistých patnáct:

1. Avokádo
2. Sladká kukuřice
3. Ananas
4. Cibule
5. Papája
6. Hrášek cukrový
7. Lilek
8. Chřest
9. Květák
10. Meloun Cantaloupe

...

(celý článek)

MŽP RADÍ, KAM S POUŽITÝMI ROUŠKAMI

Vzhledem k rostoucím počtům onemocnění virem COVID-19 připomíná Ministerstvo životního prostředí (MŽP) pravidla pro nakládní s odpady v domácnostech. Zůstávají stejná: pokud se v rodině vyskytne potvrzený případ koronaviru nebo je nařízena karanténa, je potřeba dočasně přerušit třídění odpadů. *Zájemci se vše dozví z informačního letáku MŽP*.

Domácnosti s pozitivně testovanými členy nebo s osobami v karanténě odpad netřídí, navíc jej musí i před vhozením do směsného kontejneru/popelnice řádně zabezpečit proti potenciálnímu šíření nákazy kontaktem s odpadky.

Speciální postup vyžaduje i likvidace ochranných pomůcek, a to od všech občanů, což vychází z doporučení Státního zdravotního ústavu (SZÚ). Použité jednorázové ochranné pomůcky, jako jsou roušky, respirátory či rukavice, patří jedině do směsného odpadu. Předtím je potřeba je umístit do sáčku, ten pevně zavázat, a pak dát do dalšího sáčku a opět zavázat. Tím se zabezpečí náhodné rozvázání uzlu, aby byly maximálně chráněni všichni, kteří s odpadem zacházejí. Vzniku těchto odpadů lze částečně předcházet využitím opakovaně použitelných prostředků, jako jsou například látkové roušky.

Jak při likvidaci odpadů přesně postupovat, radí leták MŽP. Ten seznamuje s doporučeními SZÚ pro domácnosti, ve kterých se vyskytují osoby v povinně nařízené karanténě, nebo osoby s prokázaným onemocněním COVID-19, ale také pro všechny, kteří se při nezbytném pohybu venku chrání ochrannými pomůckami, jako jsou roušky a rukavice.

Zároveň je důležité dodržovat hygienická pravidla i při samotném vynášení odpadků, tedy pořádně si umýt ruce nebo použít dezinfekční gel.

ZA UHLÍM A PERMONÍKY

Ekologické centrum Most ve spolupráci s Vršanskou uhelnou a.s. a Podkrušnohorským technickým muzeem již druhým rokem připravilo pro žáky základních škol program v podobě zábavně-naučné stezky s názvem "Za uhlím a permoníky". V průběhu měsíce září uspořádalo ekocentrum celkem čtyři akce, kterých se zúčastnilo přes 70 dětí I. stupně základních škol na Mostecku a Litvínovsku.

© archiv ECM

© archiv ECM

Ve dnech 10.9.2020, 16.9.2020, 24.9.2020 a 25.9.2020 se děti vydaly na zábavně-naučnou stezku "Za uhlím a permoníky" do Podkrušnohorského technického muzea v Kopistech u Mostu. V areálu byli děti přivítáni kolektivem ekocentra a průvodci muzea. V první části programu proběhla prohlídka vnitřních i vnějších prostor muzea. Děti si během ní mohly osahat a vyzkoušet práci horníka. V průběhu prohlídky jim byly vysvětleny jednotlivé kroky horníků po příchodu na "šichtu". Postupně spolu s průvodci navštívili šatnu horníků, lampárnu a podívali se i k parnímu z těžebnímu stroji, který dopravoval uhlí a horníky z dolu a do dolu.

Následně si děti prošly uměle vybudovanou a vybavenou štolu. Dozvěděly se základní informace o tzv. komorování, stěnování, na vlastní kůži zažily odstřel a také slyšely velký hluk, ve kterém horníci denně pracovali.

Dětem byl vysvětlen i význam některých slov z hornického slangu, např. hajcman (železná výztuž důlní chodby) a štajgr (nadřízený horníků). Hajcman si děti mohly ve venkovních prostorách potěžkat a vyzkoušet si tak těžkou práci horníků.

Druhou částí programu byly zábavné soutěže, připravené a organizované kolektivem ekologického centra, ty měly za úkol také prověřit, co všechno si děti z výkladu průvodce zapamatovaly. S pomocí pracovních listů si vyzkoušely kvíz, zábavné slovní rébusy s hornickou tématikou a poznávání tajemného předmětu. Poslední aktivitou byl připravený slalom mezi permoníky.

© archiv ECM

Všechny čtyři akce "Za uhlím a permoníky" uzavřel společný táborák v prostorách muzea a projížďka důlním vláčkem, která se dětem velice líbila. Samozřejmě nechyběly ani odměny za splněné úkoly.

Akce probíhaly ve velmi přátelském a příjemném prostředí i díky průvodcům a ostatním zaměstnancům muzea. Děti odcházely spokojení a s dotazem *"Kdy se do muzea znovu podívají?"*.

Akce "Za uhlím a permoníky" byla finančně podpořena Vršanskou uhelnou a.s.

BEZPLATNÁ ZELENÁ LINKA - 800 195 342

MIGRAČNÍ OBJEKTY – SMYSLUPLNÉ ŘEŠENÍ?

Živočichové se často ocitají v nepříjemných situacích, které nemohou řešit jiným způsobem než změnou místa žití. Problémem ve spojitosti s migrací jsou bariéry, které omezují nebo úplně znemožňují živočichům volný pohyb krajinou. Silnice a dálnice nekopírují terén a přizpůsobují krajinu autům. Aby zcela neponičily přirozené vazby v krajině a její propustnost pro živočichy je zapotřebí je zprůchodňovat.

V minulých letech se prvky, které spojují jednotlivé ekosystémy, vyskytovaly plošně a přirozeně a byly brány jako samozřejmost, proto se problémům s migrací živočichů nevěnovala taková pozornost. V dnešní době však tento problém narůstá s rozsáhlými výstavbami dopravních sítí. Zvláště pak s nárůstem silniční dopravy, budováním lidských sídel, výstavbami průmyslových komplexů nebo zakládáním velkých polních lánů. Krajina tak přestává plnit automaticky plnit svoji spojovací funkci a pro mnohé živočichy se stává neprůchodnou a z dlouhodobého hlediska je ohrožena i samotná existence jednotlivých živočišných druhů.

Živočichové konají během života tři hlavní typy pohybů:

- každodenní pohyby za potravou, odpočinkem a rozmnožováním,
- pohyby mláďat, které opouštějí rodiče a hledají si nová teritoria,
- dálkové migrace za potravou v určitém ročním období, kvůli rozmnožování v klimaticky příhodnějších oblastech (např. tažní ptáci) a někdy i daleké cesty jedinců vypuzených z rodičovských teritorií.

Veškerý jejich pohyb nazýváme migrací. Migrace se charakterizuje jako přemísťování jedinců, ale i celých populací. Je podmíněna především působením vnějších činitelů, mezi které patří např. nevyhovující klima, nedostatek potravy, potřeba nalezení vhodných podmínek pro rozmnožování, snížení možnosti kontaktu s predátory atd.

Základním opatřením, jak ochránit migraci živočichů je vymezení částí krajiny, které mají pro tento účel zásadní význam. Řešením jsou migrační objekty neboli průchody. Ty umožňují migraci živočichů přes silnice, dálnice a jiné migrační bariéry. Průchody se rozdělují na podchody a nadchody.

Podchody jsou migrační objekty, kde probíhá migrace spodem, pod úrovní komunikace. Podchody se dále rozdělují na propustky a mosty na komunikaci.

(...celý článek)

JAK SE STĚHUJÍ RACI...

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří bylo v srpnu přítomno transferu raků z VD Kamenička do VD Janov.

Na přehradě Kamenička, která slouží pro zásobování obyvatel na Chomutovsku vodou již 116 let, probíhají v současné době průzkumné inženýrsko-geologické práce k přípravě a zajištění generální opravy na objektech, konkrétně na návodním a vzdušném líci, těsnění podloží, drenážním systému a pro zjištění mocnosti sedimentů v nádrži. Samotná oprava hráze bude zahájena během následujících let na základě posouzení aktuálního stavu. Mezi jedny z akcí, které již nyní probíhají, patří i ochrana ohrožených druhů živočichů.

Jedním z realizovaných opatření je ochrana obojživelníků, především ropuchy obecné *(Bufo bufo)*. V jarním období 2020 byla instalována podél celé nádrže fólie, která zabránila obojživelníkům vniknout do nádržního prostoru a využít jej k rozmnožování. Průběžně byl ekologickou firmou Naturaservis s.r.o. prováděn sběr a transfer žab do připravených tůní, které sloužily na jaře k rozmnožování a metamorfóze.

Jak hladina vody v nádrži postupně klesá, je zároveň prováděn transfer dalších silně i kriticky ohrožených živočichů. Konkrétně se jedná např. o mníka jednovousého *(Lota lota)*, střevli potoční *(Phoxinus phoxinus)*, slepýše křehkého *(Anguis fragilis)* a raka říčního *(Astacus astacus)*.

Ekocentrum se zúčastnilo transferu posledního zmíněného – raka říčního.

Rak říční patří mezi naše největší bezobratlé. V dospělosti dosahuje délky těla až 25 centimetrů a hmotnosti 250 g. Je známý jako indikátor čistoty vodních toků. Charakteristické jsou pro raka říčního jeho klepeta, sloužící především k lovu a přidržování potravy. Další funkcí klepet je obrana před vetřelci stejně jako útok a hrabání. V případě ztráty některé části těla mají raci vysokou schopnost regenerace a dorůst jim může dokonce i oko.

(...celý článek)

KOŘENOVÉ ČISTÍRNY

Při stavbě každého domu je kromě jiného třeba vyřešit otázku odpadní vody. Kam s ní? Vedle jímek, žump a septiků se stále častěji realizují i tzv. kořenovky. Jedná se o ekologické řešení, jak naložit s odpadní vodou. Jak fungují? A jsou vhodným řešením právě pro váš dům?

Druhy čisticích procesů jejich účinnost

V kořenové čističce neustále probíhají biologické pochody, které mění znečištění do forem neškodných pro životní prostředí. Přirozené procesy, lze rozdělit na:

- aerobní (za přístupu kyslíku) v nezatopené části filtrů,
- anaerobní (bez přístupu kyslíku) v zatopené části kořenového pole a anoxické.

Čistící procesy lze rovněž vnímat jako fyzikální, chemické a biologické. Mezi ty fyzikální patří například sedimentace pevných vysrážených látek a jejich filtrace v kořenovém poli. Do chemických reakcí lze zařadit sorpci, rozklad a přeměnu odpadních složek do jiných stabilních forem a komplexní oxidační i redukční procesy. Různé druhy mikroorganismů se velmi významně podílí na celkovém čistícím procesu vody. Zde se konkrétněji jedná o rozklad dusíkatých organických látek, celulózy, tuků, škrobů a cukrů, a také rozklad sloučenin fosforu. Dalším biologickým procesem je i odběr „živin“ (odpadních látek) rostlinami v průběhu jejich růstu.

Kořenové čističky nebo taky čistírny se používají na čištění odpadních neboli splaškových vod, tyto vody mají většinou šedou nebo šedohnědou barvu a fekálně zapáchají. Typické je pro ně poměrně stálé složení a obsah organických látek, hlavní podíl znečišťujících látek v nich pochází z moče a tuhých fekálií, ale také z praček a koupelen jako součást pracích a mycích prostředků.

Při větších rozměrech lze kořenovky využít i pro obce nebo např. pro průmyslové haly. Uplatňují se především tam, kde není možnost připojení na centrální kanalizaci, dále jsou vhodné i pro chalupy nebo chaty, kde se předpokládá nepravidelný provoz.

V porovnání s klasickou ČOV případně kanalizační přípojkou je však nutná větší plocha pozemku a větší počáteční investice (investiční náklady na kořenovou čističku se dají snížit využitím materiálů z blízkých zdrojů a prací svépomocí), ale provozní náklady jsou pro změnu minimální. Velkou výhodou je následné využívání pročištěné vody na zalévání zahrady. Majitelé kořenovek si dále chválí příjemné klima kolem rybníčků, floru a faunu...

(...celý článek)

PŘÍRODNĚ NA OCHRANU ROSTLIN

Když už si dáme tu práci a vypěstujeme nějakou rostlinu, dříve než se můžeme těšit z chutných plodů či krásných květů, přijde nám často do cesty škůdce nebo choroba. Ochrana rostlin je často nutná už v brzkých růstových fázích, největší boj však nastává krátce před sklizní. Běžně používané chemické přípravky s sebou nesou řadu rizik, proto vám přinášíme několik tipů a receptů na přírodní ochranu rostlin. V dnešní době na nás chemické látky útoční ze všech stran a tak je prospěšné, pokud to jde, vyhnout se jim alespoň na zahradě a vypěstovat si opravdu zdravé potraviny v bio kvalitě. Nabízí se přímá pomoc rostlin, které přisadíte na záhon nebo si můžete vyrobit přírodní postřiky.

Existuje mnoho způsobů, jak zahradu chránit bez nepříznivých dopadů na zdraví přírody i naše, jak tedy pečovat o zdraví půdy i rostlin chytře a levně?

Netkaná textilie brání hmyzu v napadení mladé zeleniny, pokud ji pečlivě utěsníme kolem záhonu. Zalévat můžeme i přes ni. Navíc udržuje příznivé mikroklima a urychluje růst, což se hodí jak na jaře, tak na podzim. Pomocí bílé netkané textilie můžete ochránit například mrkev před pochmurnatkou, cibuli a pórek před vrtalkou pórkovou, ředkvičky před dřepčíky apod.

(...celý článek)

BEZPLATNÁ ZELENÁ LINKA - 800 195 342

Pro zlepšení orientace v pojmech, souvisejících s životním prostředím, jsme pro Vás připravili populárně naučný slovníček.

Upcyklace

Upcycling vychází z požadavku na přeměňování odpadů v nové materiály nebo výrobky, které však mají vyšší kvalitu než původní, případně přináší pozitivní vliv pro životní prostředí.

Příklad domácí upcyclace

Termín upcyklace je relativně nový. Poprvé jej použil v polovině 90. let Reiner Pilz, který upozorňoval na potřebu recyklace, která přinese vyšší hodnotu, než měl starý výrobek. Upcycling se odráží například v umění. Existuje nespočet umělců, kteří vytváří velká díla s využitím odpadních materiálů (kovů, plastů, papírů ad.), a tak dávají materiálu nový život. Příkladem ryzího upcyclingu je již vyvinutý obal na potraviny z biolaplastu, ve kterém jsou zapuštěna semena trav či bylin. Takový obal se může zahodit přímo do trávy. Bioplast se během pár hodin rozloží a semena se současně zapustí do zeminy. I v tomto případě jde u upcycling v pravém slova smyslu – z původního výrobku, kterým byl obyčejný obal, vznikl nový produkt v podobě vysazené rostliny.

***Pozn.:** Zmíněné příklady představují extrém v oblasti upcyclingu. V principu však platí, že jakákoliv činnost, která přidává nové hodnoty věcem určeným k likvidaci, je upcyklací. Pokud renovujete staré hračky, přeměňujete PET lahve v krmítka pro ptáky nebo staré zavařovací lahve používáte jako sklenice na vodu, pak upcyklujete.*

Čím krmit ptáky

Mnoho ptačích druhů, které se u nás vyskytují, odlétá během podzimu do oblastí s příznivějším podnebím a s dostatkem potravy. Ptáci zůstávající u nás přes zimu rádi přijmou, především za tuhých zim se silnými mrazy a vysokou sněhovou pokrývkou, pomoc ze strany člověka ve formě přikrmování.

Nejčastější dobou, kdy je dobré začít s přikrmováním, je podzim, ideálně začátek listopadu. Teploty klesají a nabídka potravy se snižuje. Kvalitně naplněné krmítko přinese pomoc ptákům a radost nám, lidem, když můžeme čiperné opeřence pozorovat.

Už máte přichystané krmítko a rádi pozorujete ptáky? Zúčastněte se programu občanské vědy *Ptačí hodinka*.

Jak správně přikrmovat

- Krmíme od listopadu do března.
- Množství potravy přizpůsobujeme aktuálnímu počasí. Více krmiva podáváme za mrazů a vysoké sněhové pokrývky.
- Krmítko umístíme alespoň 1,5 m nad zemí, ideálně na závětrné a nerušené místo.
- Potrava musí být vždy chráněna před sněhem a deštěm.
- Krmení pravidelně doplňujeme a krmítko čistíme od trusu a slupek.
- Do krmítka sypeme slunečnici, oves, proso, pšenici a další obiloviny či luštěniny. Kosy a drozdy potěší pár jablek či jeřabin, strakapoudy, brhlíky a sýkory tuková směs.
- Nikdy nekrmíme plesnivým či jinak zkaženým krmivem.
- Nikdy nedáváme kořeněné, solené, uzené či přepálené kuchyňské zbytky.
- Vyhýbáme se i všemu sladkému. Výjimkou je cukr obsažený přímo v ovoci – nakrájené jablko ano, doslazované rozinky či dokonce sušenky v žádném případě.
- Vhodné potraviny z naší kuchyně jsou např. neslaná vařená rýže a brambory, strouhaná mrkev, vločky, syrové maso nebo lůj.
- Čím rozmanitější potravu v krmítku nabídneme, tím více druhů pozorujeme.
- Nezapomínejme na pítko. I v zimě ptáci potřebují vodu.

Krmení nemusíme jen sypat do krmítka – můžeme jej přímo zavěsit na stromy či keře. Zábavné, hlavně pro děti, je *zhotovení závěsného tukového krmítka svépomocí*.

Kupovaná krmiva

Můžeme zakoupit jenom slunečnici nebo nejrůznější směsky. Zajímavé kvalitní směsi s přídavkem bobulí či sušeného hmyzu nabízí Zelená domácnost. Krmení v biokvalitě, vzešlé z ekologického zemědělství, zase nabízí firma PROBIO.

Koupit můžeme i populární lojové koule, které ale vybalme ze sítěk. Ptáci se v nich totiž mohou zachytit drápky; popadané síťky navíc přitahují svou vůní psy, ježky a další zvířata, která je mohou pozřít a způsobit si tak vážné zdravotní potíže nebo přímo uhynout.

Koule proto raději vložme do vhodných držáků. Vyhněme se levným koulím z palmového tuku, jehož produkce má katastrofální dopad na biodiverzitu, a navíc ptákům často ani nechutná. Kvalitní tukové krmení, opět s přídavkem bobulí či hmyzu seženeme např. na Zelenadomacnost.com, kde nabízejí i držáky na tukové koule a koláče.

OKÉNKO z PŘÍRODY

Malé návraty téměř vyhynulých druhů jsou velkou dobrou zprávou

Je libo také dobré zprávy? Ochranářům z celého světa se od roku 1993 podařilo úspěšně zabránit vyhynutí 48 druhů savců a ptáků. Bez jejich iniciativy by také míra vyhynutí druhů byla třikrát až čtyřikrát větší, než nyní je.

Když v roce 1993 vešla v platnost Úmluva o biologické rozmanitosti, nedalo se tehdy čekat, jak zásadní význam bude brzy mít. V následujících letech se ale stala jednou z nejvýznamnějších mezinárodních úmluv v environmentální sféře, které kdy byly přijaty. S velmi hmatatelnými dopady na životní prostředí, jak dokládá pozitivně laděná studie, uveřejněná v žurnálu Conservation Letters. Ve své podstatě se věnuje osudům 21-32 ptačích druhů a 7-16 druhů savců, kteří by bez mezinárodního úsilí dnes nejspíš patřili k vyhynulým. Kalifornští kondoři, rys iberský nebo prase zakrslé ale patří k těm, kterým se pozornosti odborníků dostalo včas. Dalších 15 druhů ptáků a savců bohužel takové štěstí nemělo.

Studie, na které se podílelo 137 expertů, vycházela z filtrovaných dat o 81 druzích ptáků a savců (z celkem 17 046 vedených v databázi ohrožených druhů IUCN), u nichž se na základě známých populačních charakteristik dala prokazatelně vypočítat pravděpodobnost, že by se druh bez přijatých opatření stal vyhynulým. Příkladem může být například papoušek amazoňan portorický, jehož celou populaci bychom ještě v roce 1975 spočítali takřka na prstech (zbývalo posledních 13 exemplářů), anebo koně Převalského, kterého v šedesátkách žilo posledních 760 exemplářů, ovšem mimo původní mongolskou domovinu. Zprávy jsou to veskrze motivující.

Studie samozřejmě nezmiňuje jen dobré příklady. Upozorňuje například na kolizní kurz, kterým k vyhynutí – zvýšené ochraně navzdory - směřuje kriticky ohrožená sviňucha kalifornská. Ohrožení pro ni představuje především nelegální rybaření. *„Ve svých důsledcích je ale povzbuzující vidět, jak se některé druhy navrací zpět,"* říká Rike Bolam, jeden z autorů studie.

Článek převzat z web. stránek: https://www.ekolist.cz

ZAJÍMÁ NÁS...

Mikroplasty z pneumatik: problém, který jsme podceňovali moc dlouho

Drobné fragmenty plastů menší než 5 milimetrů jsou dnes k nalezení ledaskde. Pokud si kdekoliv v Evropě občas jídelníček zpestříte rybami nebo korýši z moře, můžete jich do sebe dostat kolem 11 000 kousků za rok. Odkud se berou?

V roce 2017 poprvé Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN) upozornil, že původ mikroplastů nemusí pocházet jen z konvenčního zdroje, tedy z plastových odpadů uniklých do moře. Varovali, že ve Velké Británii má 28 % mikroplastů svůj původ ve fragmentech z pneumatik silničních vozů. A že jich každý rok splachem ze silnic unikne do životního prostředí kolem 19 000 tun. Inženýři z univerzity v Plymouthu provedli důslednější průzkum, a předpokládají, že kontaminace životního prostředí odpadem z pneumatik bude daleko výraznější. Nejde ani tak o objem, jako spíše o plošné rozšíření problému (všude na dohled silnic) a o materiál, z kterého byly pneumatiky vyrobeny.

Zdroj: https://www.ekolist.cz

Jak moc férový je vlastně Fairtrade?

Na jedné straně nezpochybnitelná snaha o nápravu sociálních rozdílů mezi chudým globálním jihem a stabilnějším severem, podpora myšlenek udržitelnosti, potravní i ekonomické bezpečnosti v zemích třetího světa a také propagace nelhostejného vztahu k životnímu prostředí. Na straně druhé pak nejasnosti, komu vlastně taková snaha nakonec pomáhá, protože sami producenti z něj, zdá se, zrovna příliš netěží. A čím déle se debata o prospěšnosti tohoto sociálně-tržního hnutí vede, tím hůře z ní celý koncept férovosti vychází.

Fairtrade je v současnosti asi nejrozšířenější značkou označující výrobky určené pro eticky laděné spotřebitele. Hnutí, které za touhle značkou stojí, prosazuje spravedlivé a férové ceny pro ty, kdož v zemích třetího světa pěstují nebo vyrábí zboží a chtějí s ním prorazit na širší globální trh. Marketing Fairtrade se prezentuje tak, že za byznysem vidí skutečné lidi a jejich životní osudy. Proto se snaží pomoci znevýhodněným výrobcům a zlepšit jejich životní podmínky. Podporuje vznik nových pracovních příležitostí, dává práci ženám, chrání před otrockou dřinou děti. To vše skrze vzájemný dialog, respekt a transparentnost... Jenže tak jednoduché to zase není. V čem je problém? Třeba v tom, že za kávu s nálepkou Fairtrade, kterou si u nás v obchodě koupíme, zaplatíme víc.
Na tom by zase nic tak závadného nebylo, protože sami věříme, že onen rozdíl dvou až třínásobku konvenční ceny patří právě k penězům, za které se bude mít malopěstitel někde v Ugandě nebo Etiopii lépe. Jenže nebude. Kontrola ceny a certifikace férového obchodu totiž obvykle končí u finálního zpracovatele či vlastníka licence a následní obchodníci již kontrole nepodléhají.

Více informací: https://ekolist.cz

BEZPLATNÁ ZELENÁ LINKA - 800 195 342

EKOLOGICKÉ CENTRUM NABÍZÍ

Ekologické centrum nabízí semináře s environmentální tématikou přímo ve Vaší škole. Bližší informace na Zeleném telefonu 800 195 342. Využít můžete též email: ecmost@vuhu.cz. Nabídka témat je široká, a pokud si i tak nevyberete jsme schopni připravit program na míru Vašim požadavkům.

NOVINKA

Jak se stát Ekohrdinou?

Seminář je určen žákům na 1. stupni ZŠ. Klade si za cíl vzbudit v dětech zájem starat se o čisté životní prostředí a planetu Zemi. Motivuje děti myslet ekologicky a uvědomovat si své jednání. Žáci by měli v průběhu semináře přijít na to, že oni sami mohou být hrdinové každodenního života, a že praktická ekologie není žádná složitá věda, jde spíš o jednoduché a přirozené věci, které může zvládnout každý. Šetření vodou a energií, třídění odpadu nebo také odpovědné nakupování a spotřeba - to všechno se žáci naučí v průběhu našeho semináře.

Hravě s odpady - O odpadech s nejmenšími

Seminář je určený pro MŠ. Návyk třídit odpad by si děti měly osvojit od útlého věku. Jeho důležitost si připomínáme v běžných situacích a využíváme i dalších možností, jak toto povědomí u dětí neustále prohlubovat. V rámci semináře o správném zacházení s odpadem si děti vyzkouší správně třídit do určených nádob, vyčistit rybníček od odpadků a nakonec si poslechnou pohádku o plastové lahvi a něco pěkného si vyrobí.

Odpady a jejich dopady

Cílovou skupinou tohoto semináře jsou žáci ZŠ. Žáci se dozvědí o tom, kolik odpadu každý z nás vyprodukuje, jakou část odpadů z domácnosti vytřídíme, kolik odpadu končí na skládkách, ale i různé zajímavosti, např. co má společného lyžování v Dánsku s energetickým využitím odpadu. Při hře o době rozložitelnosti si žáci uvědomí, že některé odpady se na skládce nerozloží ani po stu letech. Nejlepší obranou je veškerý odpad pečlivě třídit, recyklovat, kompostovat, případně energeticky využít. Lektorky dětem přiblíží také opětovné využívání odpadu, kdy již nepotřebnou věc lidé přetvoří na jiný užitečný předmět, který může nadále sloužit.

Cesta potravin

Seminář je určen žákům 8. až 9. tříd ZŠ a studentům SŠ. Délka semináře je 2 vyučovací hodiny. Seminář má za cíl upozornit na problematiku způsobu pěstování, výroby, úpravy a dopravy potravin, které téměř denně v supermarketech nakupujeme, na jejich vliv na zdraví člověka a také na životní prostředí.

Staň se farmářem

Seminář Staň se farmářem přináší žákům 2. a 3. tříd ZŠ interaktivní a zábavnou formou informace o půdě a zemědělství. Žáci získají přehled o základních plodinách pěstovaných na poli, seznámí se s hospodářskými zvířaty a podmínkami jejich chovu. Po dobu semináře se stanou farmáři, kteří budou mít na starosti provoz celé farmy.

Co dýcháme

Výukový program zaměřený na problematiku ovzduší. Studenti se během jeho průběhu dozvědí vše o znečišťování a škodlivinách v ovzduší, jakým způsobem a kdo nejvíce znečišťuje, rady a návody na zlepšení ovzduší, ale také např. co je to inverze nebo smog.

Těžba a rekultivace

Program je určený pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a studenty prvních dvou ročníků středních škol. V průběhu semináře se studenti dozvědí zábavnou a interaktivní formou více o historii využívání přírodních zdrojů, o vývoji horního práva, o historii, současnosti i budoucnosti využívání uhlí, o způsobech těžby uhlí a dopadech těžby na životní prostředí, o způsobech a praktických aplikacích rekultivace. Seminář obsahuje i hru "Život jednoho lomu", která demonstruje co lom za dobu své existence zažije z hlediska technického legislativního i ekonomického, účastníci se také pokusí navrhnout vlastní rekultivaci území po ukončení těžby.

Vzdělávací programy trvají 1-2 hodiny. Samotná výuka probíhá v multimediální učebně ve Výzkumném ústavu pro hnědé uhlí a.s., Most - učebna je vybavena plátnem, kapacita učebny je max. 30 osob. Po dohodě lze realizovat i v místě určeném objednavatelem.

POZVÁNKY, AKCE

19. září až 5. prosince 2020

CO SKRÝVÁ NĚŽNÁ KRÁSA KVĚTIN

Stará papírna, Žatec

Putovní výstavu je součástí projektu Fair Flowers – květiny pro lidská práva. Návštěvníkům odpoví na otázky, odkud pochází řezané květiny, které si kupujeme v obchodech, za jakých podmínek jsou pěstovány, odkud jsou dováženy.

Součástí je promítání holandského dokumentu The *Blooming Business* (Kvetoucí obchod) přinášející svědectví o nekontrolovaném rozvoji květinových farem v Keni.

22. října 2020

DEBATA - HOSPODAŘENÍ S DEŠŤOVOU VODOU

Most

Debata se uskuteční na velmi aktuální téma našich měst, tedy adaptaci na změnu klimatu prostřednictvím modrozelené infrastruktury. Jedná se o unikátní příležitost sdílet poznatky a zkušenosti s odborníky, kteří patří k nejlepším v ČR a jsou jim svěřovány úkoly národního zájmu. Účastníci debaty se budou moci dozvědět nejenom jejich nejnovější poznatky, ale hlavně praktické zkušenosti se zaváděním systémových opatření do života města využívání dotací na tato opatření.

Chcete jít ven a nevíte,
jestli je vyhlášena smogová situace?

POMŮŽE VÁM SMS INFOKANÁL EKOLOGICKÉHO CENTRA MOST

SLUŽBA PŘÍMO DO VAŠEHO MOBILU

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří nabízí jednoduchý a pohodlný způsob získávání důležitých informací o smogových situacích. Ve snaze zajistit dostatečnou informovanost veřenosti provozujeme již od roku 2017 službu SMS InfoKanál, která umožňuje zasílání informací o vyhlášení či odvolání smogových situacích na zaregistrovaná čísla mobilních telefonů v krátkých textových zprávách (SMS).

JAK SE ZAREGISTROVAT?

ON-LINE

Pomocí webového formuláře, jehož odkaz naleznete na webových stránkách Ekologického centra nebo se registrujte přímo pomocí odkazu: www.infokanal.cz/cweb/reg/vuhu
Pomocí registračního on-line formuláře můžete svou registraci později upravit nebo registraci zrušit.

SMS

Tvar registračních SMS: **REGISTRUJ**mezera**MESTO/OBEC**mezera**EMAIL**

Příklad: REGISTRUJ MOST NOVAKJ@SEZNAM.CZ

Registrační SMS je potřeba zaslat na číslo: **476 208 706**

Velikost písmem nehraje roli, důležité je dodržení mezer mezi slovy. Cena registrační SMS je zpoplatněna dle tarifu vašeho operátora, příjem SMS je zdarma.

OSOBNĚ

Rádi Vás zaregistrujeme k odběru i v našem ekocentru. Ekologické centrum Most pro Krušnohoří sídlí v budově Výzkumného ústavu pro hnědé uhlí a.s., tř. Budovatelů 2830/3, Most.

Registrací dáváte souhlas k tomu, aby vám byly zasílány informace z Ekologického centra o vyhlášení či odvolání smogových situací, vaše údaje budou použity výhradně pro tyto účely, databáze nebude poskytována třetím stranám.

VÍTE, CO DÝCHÁTE?

EKOLOGICKÉ CENTRUM MOST PRO KRUŠNOHOŘÍ

**Milí rodiče a prarodiče, sledujete znečištění ovzduší?
Řešíte, kdy jít s dětmi ven nebo kdy raději zůstat doma?
Zajímá vás jaká je dnes kvalita ovzduší?**

Jestli ano, je tady pro vás

BEZPLATNÁ LINKA EKOCENTRA MOST

VOLEJTE LINKU EKOCENTRA - 800 195 342

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří, tř. Budovatelů 2830/3, 434 01 Most, E-mail: ecmost@vuhu.cz

www.ecmost.cz